

PRACOVNÉ VYUČOVANIE

Vyučovacia jazyk	Slovenský jazyk
Vzdelávacia oblasť	Človek a svet
Stupeň vzdelávania	Primárne vzdelanie ISCED 1 – variant A
Predmet	Pracovné vyučovanie
Ročník	Deviaty
Časová dotácia	5 hodín týždenne 165 hodín ročne
Miesto realizácie	Trieda, EKO - učebňa, exteriér školy – prírodná záhrada, verejné priestranstvá v obci

1. Charakteristika učebného predmetu a jeho význam v obsahu vzdelávania

Pracovné vyučovanie je pre žiakov s mentálnym postihnutím najdôležitejším rehabilitačným predmetom, ktorý od najnižšieho ročníka systematicky ovplyvňuje rozvoj ich motoriky vytváraním pracovných zručností a spolupôsobí na zvýšenie ich rozumovej úrovne.

Žiaci v tomto predmete získavajú vedomosti z rôznych pracovných činností, vrátane elementárnych technických a výrobných poznatkov. Pracovné vyučovanie vytvára u žiakov kladný vzťah k práci, plní základnú prípravu pre budúce povolanie, ale aj pre potrebu praktického života v rodine a spoločnosti. V spolupráci s ostatnými predmetmi pôsobí na harmonický rozvoj žiakov.

V pracovnom vyučovaní získavajú žiaci základné vedomosti o materiáloch, nástrojoch a o pracovných postupoch. Učia sa rozoznávať druhy materiálov, ich vlastnosti, poznávajú konštrukciu a funkciu nástrojov, učia sa hovoriť o tom, čo robia a s čím pracujú. Žiaci sa postupne primerane veku vedú k chápaniu vzťahov medzi materiálom, nástrojmi a spôsobmi práce. Postupne sa tak rozvíja ich technické myslenie a vyjadrovanie a technická pripravenosť.

Pracovné vyučovanie vzbudzuje u žiakov záujem o prácu, uspokojuje ich túžbu po činnosti, zameranie práce na užitočný výsledok vzbudzuje ich iniciatívu a pozitívny vzťah k práci, pestuje zmysel pre poriadok, cit pre krásu a vhodnosť materiálu, nástrojov a spôsobov práce.

Pri práci si žiaci osvojujú kultúrne návyky. Systematicky poznávajú hlavné prvky organizácie, hygieny a bezpečnosti pri práci. Učia sa pracovať disciplinovane, starostlivo, hospodárne zaobchádzať s materiálom a nástrojmi.

Pri výbere úloh učiteľ prihliada aj na učebnú látku ostatných predmetov. Nevyhnutnosť koordinácie pracovného vyučovania s inými vyučovacími predmetmi vyplýva z podstaty rozvoja poznávacích možností mentálne postihnutých žiakov - spájať konkrétnu činnosť s poučením, prax s teóriou.

Pracovné zaťaženie musí byť primerané fyzickým schopnostiam žiakov. Nesmie byť tak náročné, aby žiakov vyčerpano, ale ani príliš jednoduché, lebo by nedostatočne aktivizovalo ich myslenie a v dostatočnej miere ich nezamestnávalo.

Veľmi dôležitou podmienkou je materiálne zabezpečenie pracovného vyučovania. Sú to najmä pracovne a dielne, sklad materiálu, pozemok, dostatok vyhovujúcich nástrojov, pracovných a učebných pomôcok a jednotného materiálu pre žiakov.

Pracovné prostredie musí vyhovovať hygienickým podmienkam (čistý vzduch, vhodné osvetlenie, čistota pracoviska, atď.). K hygienickým podmienkam patrí aj vhodné oblečenie na pracovné vyučovanie. Nevyhnutným doplnkom dielne je príručná lekárnica. V pestovateľských prácach sa na školskom pozemku (záhrade) určí pre jednotlivé pracovné skupiny dostatočná plocha s prihliadnutím na vek a možnosti žiakov a na technickú vybavenosť školy. Na pestovateľské práce možno využiť aj kútik prírody v každej učebni.

Na hodinách pracovného vyučovania sa používajú rôzne učebné pomôcky. Zvyčajne je to vzorový výrobok a súbor nástrojov, materiálov, potrieb a zariadení pre určitý druh práce; ďalej sú to výkresy, pracovné postupy, obrazy, ilustrácie, modely, diagramy, prírodniny, predlohy, filmy, diapozitívy a diafilmy.

Nevyhnutnou súčasťou pracovného vyučovania sú exkurzie, ktoré umožňujú žiakom už od najnižších ročníkov poznávať prácu dospelých na rozličných pracoviskách a posilňovať spojenie pracovného vyučovania so životom.

Obsah pracovného vyučovania je členený na zložky. Toto rozdelenie vychádza zo schopností žiaka osvojiť si obsah daného učiva, a zo schopnosti vedieť ho aplikovať v súčasnom i budúcom praktickom živote.

V zložke **sebaobslužné činnosti** žiaci nadobúdajú zručnosti v starostlivosti o hygienu tela a zovňajšku, osvojujú si stravovacie návyky a pravidlá stolovania.

Obsahom zložky **práce v domácnosti** je osvojovanie si základných pracovných návykov v domácnosti, zručností potrebných pri domácich prácach a udržiavanie poriadku. Súčasťou tejto zložky je aj šitie. Žiaci nadobúdajú zručnosti v základných technikách šitia a ručných prác. Súčasťou zložky sú aj práce v kuchyni. Žiaci si osvojujú základné znalosti o potravinách, a ako udržiavať poriadok a hygienu v kuchyni. Vo vyšších ročníkoch nadobúdajú žiaci zručnosti pri príprave jednoduchých nápojov a jedál.

V zložke **práce v dielni** si žiaci osvojujú schopnosť rozlišovať rozličné materiály, spoznávajú ich v praktickom živote, osvojujú si manuálne zručnosti s nimi a vytvárajú jednoduché výrobky.

V zložke **pestovateľské práce** sa žiaci učia rozpoznávať rôzne druhy ovocia a zeleniny, nadobúdajú základné pestovateľské zručnosti, osvojujú si starostlivosť o izbové rastliny.

Vzhľadom na to, že nie každá škola má školský pozemok, odporúčame práce na školskom pozemku nahradiť inou činnosťou, podľa podmienok školy tak, aby bola zachovaná časová dotácia predmetu pracovné vyučovanie podľa učebného plánu.

2. Cieľ predmetu

- Upevniť a prehĺbovať získané zručnosti a vedomosti o základných druhoch dreva,
- vedieť pracovať s profilovým materiálom,
- zdokonaľiť sa v pracovných zručnostiach s plastmi,
- naučiť sa pracovať s kuchárskou knihou a receptom,
- vedieť pripraviť jedlá z ovocia a zeleniny,
- naučiť žiakov racionálne používať mechanizačné prostriedky v domácnosti, poznať zásady bezpečnej práce a ich bežnej údržby,
- oboznámiť sa so základmi starostlivosti o dieťa, chorých a starých ľudí.

3. Obsah učebného predmetu

I. Sebaobslužné činnosti - 25 hodín

Osobná hygiena

Intímna hygiena

Hygiena domácnosti

Zariadenie bytu, výber bytových doplnkov, starostlivosť a spôsoby ich ošetrovania. Veľké upratovanie, tepovanie kobercov. Čistiace prostriedky. Bezpečné zaobchádzanie s modernými prístrojmi v domácnosti. Ustlanie posteľe, prevliekanie posteľnej bielizne. Údržba odevu a bielizne: spôsoby prania, čistenie škvŕn. Žehlenie, regulácia tepla v žehličke.

II. Práce v dielni - 40 hodín

Práce s drevom

Zdokonaľovanie sa v ručnom obrábaní dreva a povrchovej úprave. Spájanie dreva kolíčkami. Práca podľa technického výkresu. Rezanie lupienkovou pílou. Príklady výrobkov: stojan na časopisy, debničky na kvety a iné.

Práce s kovem

Práca s profilovým materiálom – rezanie, sekanie, vrtanie, pilovanie. Príklady výrobkov: kladivko, uholník a iné.

Práce s plastmi

Zdokonaľovanie pracovných činností s organickým sklom a novodurom. Príklady výrobkov: maliarska paleta, polička, puzdro a iné.

Údržbárske práce

Praktické činnosti podľa potreby pri údržbe školského nábytku, záhradného náradia a školského areálu.

Práce s rozličným materiálom

Náplň určí vyučujúci.

III. Práce v domácnosti - 65 hodín

Príprava pokrmov

Príprava jedál podľa kuchárskej knihy, príprava receptov. Rôzne spôsoby spracovania zeleniny a ovocia a zachovanie vitamínov. Konzervovanie ovocia a zeleniny, príprava kompótov a lekvárov. Príprava cukrárenských výrobkov. Praktické využitie moderného technického vybavenia kuchyne pri príprave pokrmov.

Šitie

Odievanie a móda: voľba materiálu, strihu, kombinácia farieb, odievanie pri rôznych príležitostiach. Práca s textilom. Zdokonaľovanie sa v šití všetkých ručných stehov. Vyšívanie gombíkovej dierky. Zhotovenie pútka obnítovaním z látky. Práca so strihom. Strojové šitie: šitie do kruhu, štepovanie, začisťovanie látky. Žehlenie zložitých tvarov. Príklady výrobkov: jednoduchá blúzka, kruhové prestieranie a iné.

Pletenie

Zdokonaľovanie techniky pletenia. Výrobok podľa vlastného výberu.

Háčkovanie

Zdokonaľovanie techniky háčkovania. Výrobok podľa vlastného výberu.

Starostlivosť o dieťa

Informácie o narodení dieťaťa. Detská výbava. Prebaľovanie dojčat'a, príprava mlieka a ďalších pokrmov pre dieťa. Hygiena matky.

Starostlivosť o chorých a starých ľudí

Oboznámenie sa s hygienickou starostlivosťou o chorých a starých ľudí, s rôznymi spôsobmi merania telesnej teploty, s prikladaním obkladov, s používaním liekov, so základnými lekárskymi vyšetreniami (röntgenové, sonografické, moču, krvi a iné).

IV. Pestovateľské práce - 20 hodín

Obsah učiva prispôsobíme úrovni žiakov, regionálnym a materiálным podmienkam školy. Význam pestovania zeleniny pre zdravie človeka. Pestovanie základných druhov zeleniny. Zúžitkovanie odpadu kompostovaním. Biologická ochrana pestovaných plodín.

V. Základy technického kreslenia - 15 hodín

Učivo základov technického kreslenia aplikujeme v súlade s konkrétnym výrobkom, na ktorom žiaci pracujú.

Osová súmernosť

- využívanie osovej súmernosti v praxi (dekoratívna a ľudová tvorba)

- znázorňovanie s využitím osovej súmernosti.

Zhotovovanie technických náčrtov výrobkov. Rysovanie jednoduchých technických výkresov, praktické využitie.

4. Metódy a formy práce

V tomto ročníku sa zameriame na upevnenie zručností z predchádzajúcich ročníkov. Vedeíme žiakov ku skvalitňovaniu práce. Praktickú činnosť zameriavame na profesijnú prípravu. Jednoduchý technický výkres žiaci zhotovujú len ku konkrétnemu výrobku. Pri príprave pokrmov poučíme žiakov o význame sacharidov pre ľudský organizmus, o dôsledkoch nadmernej konzumácie rafinovaných cukrov a sladkostí. Vedeíme ich k získaniu praktických skúseností pri príprave pohostenia. V rámci exkurzií podľa miestnych možností žiaci spoznávajú tradičné technológie používané v ľudových remeslách daného regiónu, výrobky ľudových remesiel a spracovanie tradičného materiálu. V rámci pestovateľských prác žiaci rozlišujú osivo a sadivo, poznajú ich kvalitatívne vlastnosti rozhodujúce pre rozmnožovanie a úrodu, rozoznávajú vegetatívne časti rastlín vhodné na rozmnožovanie.

Dbáme na to, aby žiaci poznali a rešpektovali požiadavky bezpečnosti a hygieny pri každej pracovnej činnosti. Na hodinách je možné využívať aj iné techniky (napríklad: viazanie - macramé, frivolitkové čipky, šitá čipka, flanderská čipka, gatra, cigánske tkanice, batika, sieťovanie, krosienkovanie, tapiséria, tkanie, pletenie na stroji, aplikácia, intarzia, sútašky, reliéf, kovotepectvo, keramika, drevorezba).

5. Medzipredmetové vzťahy

Poznatky a zručnosti získané na hodinách pracovného vyučovania žiak aplikuje do všetkých predmetov v 9. ročníku. Rozvíjanie jemnej motoriky ovplyvňuje činnosť žiaka na všetkých predmetoch. Vede žiakov k disciplíne, učí ich dodržiavať postup pri práci a trpezlivo postupovať v jednotlivých činnostiach. Ekologické myslenie a správanie sa premieta do geografie, slovenského jazyka. Poznávanie kultúry nášho národa prostredníctvom remeselníckych zručností, pestovanie ľudových tradícií sa prelína predmetom hudobná výchova a výtvarná výchova.

6. Prierezové témy

Prierezová téma	Tematický celok	Téma
Osobnostný a sociálny rozvoj	Sebaobslužné činnosti	Osobná hygiena, Intímna hygiena, Žehlenie a regulácia tepla v žehličke
	Práce v dielni	Práce s kovem – práca s profilovým materiálom: rezanie, sekanie, Výroba kladivka
		Práce s plastmi – zdokonalenie pracovnej činnosti – výroba maliarskej palety a poličky
	Práce v domácnosti	Rôzne spôsoby spracovania zeleniny a ovocia a zachovanie vitamínov
		Šitie – odievanie a móda: voľba materiálu, strihu, kombinácia farieb, odievanie pri rôznych príležitostiach
		Šitie - práca s textilom. Šitie všetkých ručných stehov a vyšívanie gombíkovej dierky
		Starostlivosť o dieťa – prebaľovanie dojčat'a, príprava mlieka a ďalších pokrmov. Hygiena matky
Ochrana života a zdravia	Sebaobslužné činnosti	Bezpečné zaobchádzanie s modernými prístrojmi v domácnosti

	Práce v domácnosti	Príprava pokrmov – príprava jedál podľa kuchárskej knihy a príprava receptov
		Pletenie a háčkovanie – zdokonaľovanie techniky pletenia
	Práce v dielni	Práce s drevom – rezanie lupienkovou pilou. Výroba stojanu na časopisy a debničky na kvety
	Základy technického kreslenia	Osová súmernosť – znázorňovanie s využitím osovej súmernosti (dekoratívna tvorba)
Environmentálna výchova	Práce v dielni	Práce s drevom – spájanie dreva kolíčkami a práce podľa technického výkresu
	Pestovateľské práce	Regionálne a materiálne podmienky školy
		Význam pestovania zeleniny pre zdravie človeka
		Pestovanie základných druhov zeleniny a zužitkovanie odpadu kompostovaním
Práce v domácnosti	Biologická ochrana pestovateľských plodín	
Regionálna výchova a ľudová kultúra	Sebaobslužné činnosti	Strojové šitie – šitie do kruhu, štepovanie, začisťovanie látky. Žehlenie zložitých tvarov
		Výroba kruhového prestierania
	Práce v dielni	Ustlanie postele, prevliekanie posteľnej bielizne. Údržba odevu a bielizne: spôsoby prania a čistenie škvŕn
		Práce s drevom – zdokonaľovanie sa v ručnom obrábaní dreva
Základy technického kreslenia	Údržbárske práce – údržba školského nábytku, záhradného náradia a údržba školského areálu	
Práce v domácnosti	Zhodnotenie technických náčrtov výrobkov. Rysovanie jednoduchých výkresov	
	Šitie – zhotovenie pútka obnítokovaním z látky, práca so strihom. Výroba jednoduchej blúzky	
Mediálna výchova	Sebaobslužné činnosti	Starostlivosť o chorých a starých ľudí – prikladanie obkladov, používanie liekov základné lekárske vyšetrenie
		Zariadenie bytu, výber doplnkov, starostlivosť a spôsoby ich ošetrovania
	Práce v domácnosti	Osová súmernosť – využívanie osovej súmernosti v praxi (ľudová tvorba)
		Konzervovanie ovocia a zeleniny, príprava kompótov a lekvárov
Multikultúrna výchova	Práce v domácnosti	Starostlivosť o chorých a starých ľudí – hygienická starostlivosť, meranie telesnej teploty
		Starostlivosť o dieťa – informácie o narodení dieťaťa, detská výbava
	Práce v dielni	Príprava pokrmov – príprava cukrárenských výrobkov. Využitie moderného vybavenia kuchyne
		Práce s kovem – práca s profilovým

		materiálom: vrtanie, pilovanie. Výroba uholníka
		Práce s plastmi – zdokonalenie pracovnej činnosti – výroba puzdra

7. Učebné zdroje

Na podporu a aktiváciu vyučovania a učenia žiakov sa využijú nasledovné učebné zdroje:

- odborné publikácie k daným témam
 - encyklopédie
 - webové stránky
 - materiálno-technické a didaktické prostriedky
 - pomôcky k jednotlivým vyučovacím jednotkám
- IKT zdroje

8. Hodnotenie predmetu

Na hodnotenie predmetu vychádzame s Metodických pokynov č. 19/2015 na hodnotenie žiakov špeciálnej školy. Pri hodnotení pristupujeme ku každému žiakovi individuálne. Neporovnávame výsledky detí medzi sebou, ale hodnotíme každého podľa jeho možností a schopností. Snaha každého učiteľa 9. ročníka je pozitívne hodnotiť. V danom predmete sú žiaci priebežne klasifikovaní. Žiakov postupne vedieme, aby sa vedeli ohodnotiť sami, ale aj svojho spolužiaka. Na konci každého klasifikačného obdobia sú žiaci na vysvedčení hodnotení známami.